

SİNEMADA OYUNCU YÖNETİMİ

Lokman ZOR

AKADEMİSYEN
KİTABEVİ

© Copyright 2019

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN	Kapak ve Sayfa Tasarımı
978-605-258-247-3	Akademisyen Dizgi Ünitesi
Kitap Adı	Yayıncı Sertifika No
Sinemada Oyuncu Yönetimi	25465
Yazar	Baskı ve Cilt
Lokman ZOR	Sonçağ Matbaacılık
Yayın Koordinatörü	Bisac Code
Yasin Dilmen	ART000000
	DOI
	10.37609/akya.715

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Kitabevi A.Ş.

*Halk Sokak 5 / A
Yenişehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com*

www.akademisyen.com

*Sevgili eşim Suna Durdu Zor,
Oğlum Ulukan ınar Zor,
Kızım Efsun Masal Zor'a...*

ÖNSÖZ

Oyunculuk sanatı, sanatların en eskilerinden biridir. İlkel insan, doğa olayları karşısında hissettiklerini ve yaşadıklarını çeşitli sesler çıkararak hareketlerle anlatırdı. Bu ilkel anlatım gayreti, zamanla daha belirgin ve sistemli bir hâl alarak ritüellerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Belirli bir kural ve düzen içinde gerçekleştirilen ritüeller aracılığıyla sanatsal bir anlatı söz konusu olmuştur. Bu anlatının en önemli unsuru da, anlatıcı yani “oyuncu”dur.

Tiyatro tarihi içerisinde belirli kuram ve uygulamalar doğrultusunda şekil bulan oyunculuk sanatı, ilkel insandan günümüze kadar oldukça büyük bir gelişme süreci kat ettikten sonra sinemadaki vazgeçilmez yerini almıştır.

Oyuncu, sinemanın en etkili anlatım aracıdır. Bu yüzden, seyirci üzerinde istenilen etkinin yaratılabilmesi için söz konusu anlatım aracının yönetmen tarafından doğru ve etkin bir şekilde kullanılması gerekir. Yönetmen, oyuncunun her aşamadaki hareket şeklini ve filmi var eden diğer unsurlarla uyumlu bir biçimde birleştirilip amaca hizmet etmesini, oluşturduğu özel bir yöntemle sağlayabilir. Oyuncunun, yönetmen tarafından yönlendirilip yönetilmesiyle ortaya çıkan bu yöntem, film açısından oldukça büyük önem taşır. Bu yüzden, her yönetmenin oyuncu yönetiminde belirli bir bilgi ve yetkinliğe sahip olması zorunludur.

Bir filmin yaratım sürecinde, yönetmenin, özellikle oyuncu yönetiminde dikkat etmesi ve üzerinde hassasiyetle durması gereken bazı noktalar vardır. Uygulamasını, bu doğrultuda gerçekleştirmesi ve çalışmasında kişisel bir yöntem geliştirmesi gerekir. Her yönetmenin, oyuncu yönetimi bağlamında oluşturduğu yöntem, kişiliğine ve kişisel yönelimine, yaratıcılığına,

yeteneklerine ve eldeki yapının özelliklerine bağılı olarak çeşitli değışiklikler gösterir. Ancak, tecrübeli yönetmenlerin bu doğırultudaki çalışma düzenleri, genç yönetmenler için iyi bir örnek teşkil etmektedir.

“Sinemada Oyuncu Yönetimi” isimli bu çalışma, yerli ve yabancı bazı yönetmenlerin oyuncu yönetiminde izledikleri yöntemlerden yola çıkarak oluşturulacak genel bir uygulama ortaya koymayı hedeflemektedir. Bunun için; oyunculuğun tarihini ve temel ilkelerini, sinema ile tiyatro oyunculuğunun özelliklerini ve karşılaştırmasını, tiyatro ve sinemada yönetmen kavramı ve oyuncu yönetimini, oyuncu yönetiminde dikkate alınması gereken noktaları, aşamaları ve yapılması gerekenleri ele alan üç ayrı bölümde çalışma yapılmıştır. Genel olarak; oyunculuğun genel ilkeleri, tiyatro ve sinemada yönetmen ve oyuncu yönetimi, oyuncu yönetimi bağlamında yönetmenin ön çalışması, oyuncu seçimi, oyuncu bilgilendirme, prova, çekim, oyuncunun aynı çekimdeki diğery oyuncularla etkileşiminin sağlanması, oyuncunun dekor-aksesuar-kostüm-makyajla etkileşiminin sağlanması, oyuncunun hareket ettirilmesi ve jest ve mimik açısından kişileştirilmesi gibi oyunculuk yönetimindeki temel noktalara değinilmiştir. Daha önce oyunculuğı ve yönetmenliğı ayrı ayrı ele alan bilimsel çalışmalar yapılmış olmasına rağmen sinemada oyuncunun yönetilmesiyle ilgili hazırlanan kapsamlı bilimsel çalışma yok denecek kadar azdır. Tecrübeli tiyatro ve sinema yönetmeni ve kuramcılarının görüşleri doğırultusunda yapılan bu çalışma yoluyla, uygulanabilir niteliğı sahip bir yaklaşım ortaya koyulmuştur.

Kitabın amacı; tecrübeli yönetmenlerin oyuncu yönetiminde izledikleri yöntemlerden yola çıkarak oluşturulan genel uygulamayı, genç yönetmenlere ipucu olarak önermektir. Genel olarak dikkat edilmesi ve üzerinde çalışılması yarar sağlayacak noktalardan ibaret bir çatı oluşturulması hedeflenmiştir. Bu çatının

altını doldurarak biçim ve içerik kazandırmak, eldeki yapının özelliklerine, kişisel yönelimine, yaratıcılığına, yeteneklerine ve kişiliğine bağlı olarak her yönetmenin kendisine bırakılmıştır.

Bu kitabın ortaya çıkış sürecinde, zamanını ayırıp bilgi, yardım ve emeklerini esirgemeyen kıymetli hocam Prof. Dr. Aslıhan Doğan Topçu'ya, beni her konuda destekleyip bir dağ gibi arkamda duran ve motive eden koca yürekli eşim Öğr. Gör. Suna Durdu Zor'a, küçücük yaşlarında bana sabır gösterme olgunluğunu sergileyen oğlum Ulukan Çınar Zor ve kızım Efsun Masal Zor'a şükran ve minnetlerimi sunuyorum.

Dr. Öğr. Üyesi Lokman ZOR

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	v
I. BÖLÜM.....	1
OYUNCULUĞUN TEMEL İLKELERİ.....	1
1.1.Oyunculuğun Temel İlkeleri	1
1.1.1.Tiyatro Oyunculuğunun Genel Özellikleri	33
1.1.2.Sinema Oyunculuğunun Genel Özellikleri.....	38
1.1.3.Sinema Oyunculuğu ile Tiyatro Oyunculuğu’nun Karşılaştırılması.....	42
II. BÖLÜM	49
TİYATRO VE SİNEMADA YÖNETMEN VE OYUNCU YÖNETİMİ	49
2.1. Tiyatro ve Sinemada Yönetmen.....	49
2.1.1. Yönetmen Tiyatrosu	62
2.1.2. Auteur Kuram-Yönetmen Sineması.....	65
2.2. Oyuncu Yönetimi.....	70
2.2.1. Tiyatroda Oyuncu Yönetimi	71
2.2.2. Sinemada Oyuncu Yönetimi.....	79
III. BÖLÜM.....	91
SİNEMADA OYUNCU YÖNETİMİNE YÖNELİK GENEL UYGULAMALAR	91
3.1.Sinemada Oyuncu Yönetimine Yönelik Genel Uygulamalar.....	91
3.1.1.Oyuncu Yönetimi Bağlamında Yönetmenin Ön Çalışması.....	91
3.1.2.Oyuncu Seçimi	96
3.1.3. Oyuncu Bilgilendirme	107
3.1.4.Prova.....	111
3.2.Çekim.....	118

3.2.1.Oyuncunun Aynı Çekimdeki Diğer Oyuncularla Etkileşiminin Sağlanması	120
3.2.2.Oyuncunun Dekor-Aksesuar-Kostüm- Makyajla Etkileşiminin Sağlanması	123
3.2.3.Oyuncunun Hareket Ettirilmesi ve Jest ve Mimik Açısından Kişileştirilmesi	129
SONUÇ.....	139
KAYNAKÇA.....	143
ÖZGEÇMİŞ.....	147

KAYNAKÇA

1. Adanır, Oğuz; Kültür Politika ve Sinema, +1 Kitap Yayınevi, İstanbul 2006.
2. Akbulut, Hasan, Nuri Bilge Ceylan Sinemasını Okumak, Bağlam Yayınları, İstanbul 2005.
3. Akpınar, Ertekin; 10 Yönetmen ve Türk Sineması (Yeşim Ustaoglu Söyleşi), Agora Kitaplığı, İstanbul 2005.
4. Alexandre Astruc; Yaratma Gücümüzün Katedralleri (Çev: Orhan Duru), Türk Dili Dergisi Sinema Özel Sayısı, Sayı 196 Ocak 1968 Sayfa 464.
5. Aras, Pınar; Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sahne Sanatları Bölümü Oyunculuk Anasanat Dalı, Mimik Dersi Yayınlanmamış Ders Notları.
6. Arın, Bülent; Çağdaş Oyunculuk Anlayışı Işığında Grotowsky Oyunculuk Tekniği, Devlet Tiyatroları İç Eğitim Dizisi No: A-4, İzmir 1980
7. Aristoteles; Poetika (Çev: İsmail Tunalı), Remzi Kitabevi Yayınları, İstanbul 1995.
8. Arslan, Metin; Türk Sineması'ndaki Tiyatro Kökenli Oyuncu ve Yönetmenler ve Sinemamıza Etkileri, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sinema Tv Anasanat Dalı Sinema - Tv Programı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2007.
9. Barr, Tony; Acting for the Camera: Revised Edition, Harpercollins Children's Books, Harper Paperbacks, USA 1997.
10. Bazin, Andre; Sinema Nedir? (Çev: İbrahim Şener) Sistem Yayıncılık, İstanbul 1995.
11. Brecht, Bertolt; Oyun Sanatı ve Dekor (Çev: Kamuran Şipal) Cem Yayınevi, İstanbul 1994.
12. Brook, Peter; Boş Alan, (Çev: Ülker İnce) Afa Yayınları, İstanbul 1990.
13. Büker, Seçil; Avrupalı Yönetmenler (Antonioni, Gerçeklik ve Oyuncular), Kitle Yayınları, Ankara 1997.
14. Carriere, Jean C.; Sinemanın Gizli Dili (Çev. Simten GÜNDEŞ) Der Yayınları, İstanbul Tarihiziz.
15. Cole, Toby – CHINOY, Krich H.; Oyunculuk Sanatı (Çev: A. Metin Baylay), Mitos Boyut Yayınları, İstanbul 1997.
16. Copeau, Jacques; Sahneye Koyma Sanatı, (Dramatik Ekonomi, Çev: Suat Taşer) Papirüs Yayınları, İstanbul 2003.
17. Coşkun, Esin; Dünya Sinemasında Akımlar, İzdüşüm Yayınları, İstanbul 2003.

18. Craig, Gordon; Sahneye Koyma Sanatı (Tiyatro Sanatçısı, Çev: Suat Taşer), Papirüs Yayınları, İstanbul 2003.
19. Çalışlar, Aziz; Tiyatronun ABC si, Simavi Yayınları, İstanbul 1993.
20. Çalışlar, Aziz; Tiyatro Ansiklopedisi, T.C Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1995.
21. Çalışlar, Aziz; Tiyatro Kavramları Sözlüğü, Mitos Boyut Yayınları, İstanbul 1993/B.
22. Dmytryk Edward – Dmytryk, J. Porter; Sinemada Yönetmenlik-Oyunculuk-Kurgu, (Çev: İbrahim Şener) Doruk Yayımcılık, İstanbul 2007.
23. Esslin, Martin; Dram Sanatının Alanı (Çev: Özdemir Nutku), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1996.
24. Gaillard, Ottofritz; Oyunculuk El Kitabı (Çev: Leyla Serdaroğlu) Mitos Boyut Yayınları, İstanbul 2005.
25. Gümüşsuyu, Çağdaş – Sönmez, Semih – Oyur, Emine; Genel ve Teknik İletişim, Savaş Yayınevi, Ankara 2008.
26. Huizinga, Johan; Homo Ludens (Çev: M. Ali Kılıçbay) Ayrıntı Yayınları, İstanbul 1995.
27. Kaliç, Sabri; Deneyisel Sinemacı Kimliğiyle Andy Warhol, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1997.
28. Kelsey, Gerald; Televizyon Yazarlığı, (Çev: Bahar Öcal Düzgören), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2001.
29. Kurosawa, Akira; Kurbağa Yağı Satıcısı, (Çev: Deniz Egemen), Afa Yayınları, İstanbul 1994.
30. Leveugle, Daniel; “Rejisör: Sahneye Koyan”, Devlet Tiyatroları Dergisi, Sayı: 25, Aralık 1955, s.26.
31. Mamet, David; Film Yönetmek Üzerine (Çev: Gülnur Güven), Doruk Yayımcılık, Ankara 1997.
32. Morris, Eric –Hotckis, Joan; Rol Yapmayın Lütfen, (Çev:İpek Bilgin) Dost Kitabevi, Ankara 1998.
33. Nutku, Hülya; Güneşe Tırmanmazsan Ayı Göremezsın (Tiyatro Yazıları), İleri Kitabevi, İzmir 1992.
34. Nutku, Özdemir; Oyunculuk Tarihi, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1995.
35. Nutku, Özdemir; Dünya Tiyatrosu Tarihi I, Remzi Kitabevi, İstanbul 1985.
36. Nutku, Özdemir; Gösteri Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1983.
37. Nutku, Özdemir; Tiyatro Yönetmeninin Çalışması, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir 1991.
38. Nutku, Özdemir; Modern Tiyatro Akımları, Dost Yayınları, Ankara 1963.
39. Okyay, Sevin; Avrupalı Yönetmenler (Proletarya’nın Şairi: Ken-neth- Lo-

- ach) Kitle Yayınları, Ankara 1997.
40. Onaran, Alim Şerif; Sinemaya Giriş, Maltepe Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1999.
 41. Öngören, Mahmut Tali; Senaryo ve Yapım I, Alan Yayıncılık, İstanbul 1996.
 42. Pavis, Patrice; Gösterimlerin Çözümlemesi (Çev: Şehsuvar Aktaş), Dost Yayınevi, Ankara 2000.
 43. Pitoeff, Georges; Bizim Tiyatro, (Çev: Mualla Genez), Milli Eğitim Basımevi, Ankara 1964.
 44. Pudovkin, Vsevolod İ.; Sinemada Oyuncu, (Çev: Oğuz Özügül), Pencere Yayınları, İstanbul 2004.
 45. Pudovkin, Vsevolod İ.; Sinemanın Temel İlkeleri (Çev. Nijat Özön), Bilgi Yayınevi, İstanbul 1995.
 46. Selçuk, Aslı; Çağın Tanığı Sinema, Cumhuriyet Kitapları, İstanbul 2002.
 47. Shakespeare, William; Hamlet (Çev: Orhan Burian) Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara 1995.
 48. Stanislavski, Konstantin; Sanat Yaşamım, (Çev: Suat Taşer), Can Yayınları, İstanbul 1992.
 49. Stanislavski, Konstantin; Bir Aktör Hazırlanıyor, (Çev: Suat Taşer), Papirüs Yayınları, İstanbul 2002.
 50. Şener, Sevdâ; Düünden Bugüne Tiyatro Düşüncesi, Dost Kitabevi, Ankara 1998.
 51. Şenol, Erdoğan; Fransız Sineması, Es Yayınları, İstanbul 2004.
 52. Teksoy, Rekin; Avrupalı Yönetmenler (Luchino Visconti ve “Senso”), Kitle Yayınları, Ankara 1997.
 53. Truffaut, François; Hitchcock, (Çev: İlyas Hızlı), Afa Yayınları, İstanbul 1987.
 54. Ünal, Yörükhan; Dram Sanatı ve Sinema, Hayalet Kitap, İstanbul 2008.
 55. Wollen, Peter; Sinemada Göstergeler ve Anlam, (Çev: Zafer Aracagök, Bülent O. Doğan), Metis Yayınları, İstanbul 2004.
 56. Zakava, Boris E.; Sahneye Koyma Sanatı, (Aktörle Çalışmak, Çev: Suat Taşer) Papirüs Yayınları, İstanbul 2003.